

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXIII. LETNIK

1923

ŠTEV. 9

Oris mojega življenja.

Spisal Jakob Aljaž.

(Dalje.)

Ker sem bil kot gost navzoč pri valetah dijakov l. 1867 (eno leto za menoj) v Šiški pri Vodniku, kjer so imeli navdušene vse-slovanske govore in so med drugim peli rusko himno, sem bil čez pol leta zaslišan jaz kot priča. Dobro me je vil preiskovalni sodnik Gertscher, velik nemškutar; a delal sem se nevednega, nič obtežilnega nisem povedal, ampak le olajšalne okoliščine, posebno glede Šukljeta. Ker je v zapisnik drugače narekoval, nego sem izpovedal o Šukljetu, nisem hotel protokola podpisati, dokler ni popravil napak. Zelo hud je bil Gertscher, pa se je unesel — Pri neki drugi preiskavi (Litija-Vestenek) je rekel o županu: „Er hätte das nicht getan, wenn er nicht aufgehetzt worden wäre.“

Za igre v semenišču sem prvič naprosil Nollija, da nam je povedal in pokazal glavna pravila za predavanje. O, kak razloček med prej — in slej! Za Vodnikovo slavnost in koncert pod mojim vodstvom smo v semenišče povabili tudi prvake: Bleiweisa, Costa, Sveteca in druge. — Ko so poslanca Dr. Tomana truplo iz Dunaja skozi Ljubljano v Kamno Gorico peljali o počitnicah, smo šli pevci bogoslovci na svojo roko v koretljih na kolodvor in mu peli. — Leta 1868 sem bil na Vižmarskem taboru (govorniki Bleiweis, Dr. Razlag, Dr. Zarnik itd.) Zelo smo bili navdušeni! Pozneje so bili tabori prepovedani. —

Kot kaplan v Trziču (1871 do 1880) sem bil tudi katehet na štiri-rzrednici, in ker so bili le trije učitelji, sem enega namestoval. Zato me je že krajni šol. svet predlagal tudi za „direktorja“ štiri-rzrednice in glavar Dralka me je potrdil, menda z letno plačo 60 gl. Rokodelce sem nekaj časa poučeval v petju, potem sem vodil pevski zbor gospodskih sinov (prejšnjo „Liedertafel“), ki so meni na ljubo začeli tudi slovensko peti. Trzičani so bili sploh ljubeznivi in prijazni, a višji gospodje in posestniki so bili nemškega mišljenja. Pri političnih volitvah je trda

šla. Tretjino slov. glasov smo skupaj spravili, včasih polovico. V začetku sem javno agitiral, pozneje tajno, s pomočjo mizarja Mihelača, ki je z žago v roki hodil v hiše in moja pisma in navodila raznašal, — pa je bilo več uspeha! Ob 25 letnici papeštva Pija IX. sem oznanil in pridigoval, naj bo razsvetljava. Občinski zbor se je pritožil na glavarstvo zaradi nevarnosti ognja (!) in glavar Derbič je razsvetljavo strogo prepovedal in ukazal, da to oznanim. Jaz pa nisem hotel oznaniti, ampak sem brzojavil na Dunaj in vlada je prepoved razveljavila ter razsvetljavo dovolila. Zmaga!

O zdravniku Pircu pišem na drugem mestu. —

Obiskal me je Foerster in peljala sva se k Savici!

Ko se je častitljivi starček, goriški nadškof Golmajer, pripeljal na Gorenjsko, smo ga na Bleškem jezeru v čolnu spremljevali in mu peli. Ginjen je bil on in njegov spremljevalec Globočnik.

Ker je bil zvonar Samassa nemčur in je podpisal adresu na odpadnika Döllingerja, je nastopil zoper njega prošt Zupan in duhovščina, jaz pa sem kot agent za Hilzerja hodil po zvonikih in (vse brezplačno) tone za nove zvonove določal, in sicer za Šmarno goro, za cerkve okoli Tržiča, Kranja, Dobrave, tako da smo Samassa — na suho djali in je prišel prosit Jerana in druge, da je zopet dobil naročila. Omenim naj tole svojo „turo“: Ko so delali novo streho na cerkveni stolp, sem splezal od zunaj do vrha turna. Po končanem delu sem od zunaj zmeril, koliko kvadratnih metrov kositarja je klepar porabil, da je vedel župnik račun preceniti.

Kot župnik na Dobravi pri Kropi (1880—1889) sem napravil nov véliki zvon (prejšnji je bil ubit), župnišče popravil, nove orgle postavil itd., skopal vodnjak in imel glasovito „cecilijansko vojsko“ z Alešovcem, ki je bil urednik „Slovenca“ in „Brencelj-na“. On je napadal s polnim imenom, drugi pa anonimno Foersterja, jaz sem ga branil v „Poslanih“ s svojim podpisom v „Slov. Narodu“. V tem boju je bila polovica duhovščine na moji strani, polovica v nasprotnem taboru. Huda je bila borba in strastna, pa cecilijanstvo je konečno zmagalo, vsaj pri inteligentnih. Tudi škof Pogačar je bil na moji strani. Jaz sem navajal besede strokovnjakov in Dr. Witta: „Tukaj se glasovi ne štejejo, ampak tehtajo.“ Alešovec pa si je pomagal z dovtipi („I“ - „A“ — tako osel riga, meril pa je na začetni črki mojega imena!) in da toča pobija, ker pri cecilijanskem petju ljudje kolnejo, mesto da bi molili.

Knezoškof Pogačar mi je bil naklonjen. Še ko sem bil v semenišču, sem ga hodil poučevat v koralu, ker je on hotel kot prošt antifone pri vesperah pravilno peti; pred vsakim praznikom sem šel dvakrat k njemu.

Leta 1880 je imel novo mašo Dr. Frančišek Lampe, ta veliki talent in neumorni delavec, ljubljenec škofov. Škof mu napravi na svoje stroške novo mašo v Preski in obed v Goričanah ter povabi veliko gospodov, k meni na Dobravo pa pošlje svojega kaplana Bohinca z vabilom, da preskrbim za novo mašo petje. Z veseljem sem napravil kvartet (jaz, Spendal, Soklič, Golob). Šele po kosilu so povedali škofu o veliki nesreči v Boh. Bistrici, kjer se je cerkev podrla in bilo je ubitih šest ljudi in kaplan.

Hodil sem pogosto maševat na Brezje, kamor pride veliko duhovnov in drugih ljudi.

Ko so prišle na svetlo poezije Sim. Gregorčič-a, je nastala znana literarna vojska. Nekateri so ga strastno napadali, drugi smo ga slavili. Iz Brezij gremo k meni na Dobravo, da podpišemo častno adresno in zaupnico Sim. Gregorčiču. Bilo nas je šest duhovnov (Vrhovnik, Žloger, jaz, Berlic itd.). Neustrašeno sem stal na njegovi strani, dasiravno so letele puščice name; znal pa sem tudi jaz po nasprotnikih mahati in jih osmešiti.

Obiskala sta me na Dobravi Foerster in prof. Herman Venedig (gimnaz. katehet v Pazinu). On je godel na gosli, Foerster je spremljal na klavirju — imeli smo velik koncert!

Ko je l. 1883 imel cesar priti na Kranjsko in na Bled, sem jaz sestavil načrt, kako bom s svojimi pevci pokazal, da je Kranjska dežela slovenska. Zberem iz cele Gorenjske 60 najboljših pevcev: duhovnov, učiteljev in drugih, spišem in dam litografirati na svoje stroške note, skličem vse pevce v Kranj k trem glavnim skušnjam. Preprečiti smo hoteli, da bi ljubljanski Nemci (filharmonikarji) na Bledu mesto nas pred cesarjem predstavljali Kranjsko. V slavnostnem odboru na Bledu pa je bila večina nemških grofov in baronov (Auersperg, Schwegel in drugi) in le dva Slovenca (blejski dekan Razboršek, ki mi je šel povsod na roko in župnik Štefan Gnezda). Dekan je dal napraviti iz dveh velikih ladij in desk za 60 pevcev velik plavajoč oder. Nekaj dni pred slavnostjo me pokliče baron Schwegel na Bled k razgovoru ter izrazi željo, da bi mi tudi nekaj nemških pesmi peli. Odgovoril sem vljudno, da bi večina pevcev tega ne marala. „No, no, pa pojte slovensko“, pravi Schwegel. Toda drugi nemški grofi in baroni so bili bolj zagrizeni in so nam kar moč nasprotovali. Skrili so na tistem naše ladje tam nekje pri Petranu, tako da nismo mogli ž njimi nastopiti. Ko nas dekan pozneje pelje pred Mallnerja, da bi peli in je bil Schwegel za to, so drugi branili, posebno grof Auersperg (marinar), rekoč: „Kaj bi tukaj vpili“. Le eno pesem smo zapeli, več nam potem Auersperg ni pustil. Peli pa

smo pri prihodu v Lescah in cesar nas je nagovoril in pohvalil. Ko sem pozneje videl tega zagrizenega Auersperga v Vratih na lovu s puško, sem rekel svojim tovarišem: „Škoda, da nimam puške!“ Seveda tega nisem mislil doslovno! (Dalje prih.)

Iz Celja v jugovzhodne Albanske Alpe.

Dr. Milko Hrašovec.

(Dalje).

krog polnoči se razsvetijo maloštevilne luči skopeljskega kolodvora: majhen, razbit in za silo popravljen kolodvor, mnogo premajhen za velikanski promet prestolice Macedonije.

Pred kolodvorom nasad, nato pa v srce mesta moderna, široka ulica, bogato razsvetljena, polna hotelov, kavarn in zabavišč. Večino lokalov že zapirajo, v neki kavarni pa vendar še najdemo pribežališče. Tamburaši svirajo in pevajo narodne pesmi. Naročimo si piva — slabo je, toplo in drago. Ne traja dolgo, ko moramo iz kavarne; tudi njo zapirajo.

Ker naš vlak odhaja ob 5. uri zjutraj, se domenimo, da ne gremo v prenočišče. Samo Kumar ga je šel z nekim znancem Hrvatom iskat, pa ga menda ni našel, ker nas je zjutraj pozdravil popolnoma neprespan. Mi drugi smo se na mali travi blizu mesta zavili v svoje plašče ter malo pogleli, da iztegnemo utrujene ude. Mirna, krasna noč je bila; le tuintam je rezko zalajal turški pes.

Jutranji hlad nam je prekinil nemirno spanje in nas spravil pokoncu. Napotili smo se na kolodvor, kjer se je kar trlo občinstva.

Skoplje — stara zgodovinska prestolica carja Lazarja in srbskih vladarjev — je ob Vardarju važna postojanka, srce takozvane Nove Srbije in Macedonije. Od tu vodi železnica na staroslavno Kosovo Polje in v Mitrovico, v bližino bosanske meje. Druga ozkotirna proga, ki je bila še le pred kratkim izročena prometu, vodi v srce divjih obmejnih gora ob albanski meji v Kičevo, Tetovo, Hostivar in končno v Ohrid ob Ohridskem jezeru. Ta proga je vojaška proga prvega reda, ker spaja vsa naša glavna oporišča v bojih proti napadom Arnavtov.

V naš vlak, ki gre proti Solunu, vstopi le malo potnikov. Še ti so skoro sami vojaki. Oboroženo je vse: vlakospremno osebje in potniki, vsak ima pri sebi orožje: bližamo se nemirnim in nevarnim krajem. — Na eni strani Albanija, na drugi bližnja bolgarska meja.

Kmalu smo v divji soteski ob bobnečem Vardarju, ki vali svoje motno valovje proti Solunu. Na obeh straneh nebotične skale, zraven

železnice deroča reka, postaje redke, do 25 km oddaljene druga od druge, pokrajina pusta in redko naseljena. Tuintam kakšna kočica ter par ovac, oslov in mežgov. Naš stroj ogromnega ameriškega sistema s sirenami, koje glas gre do kosti, se zvija počasi v tej soteski in premnogokrat obstoji, ker je na tiru kaka zapreka in je treba velike previdnosti. Kakor vidim iz voznega reda, vozijo vlaki tu sploh samo podnevi.

Ob 11. uri smo v Velesu, velikem turškem mestu na bregovih Vardarja. — Hiš je dosti, pokrajina pa pusta, da je ni moči popisati. Nikjer zelenja, same gole skale, v katere se neusmiljeno upira vroče solnce. Vročina je taka; da pije mozeg in jemlje vso energijo. Ob progi je videti vedno več sledov ogromnih vojaških skladišč, kjer je bilo oporišče silni vojski. Vlak se ustavi v Gradskem, kjer izstopimo vsi, ki nam je pot v Bitolj in v Albanijo. Par postaj nas loči od Dževdželije, mejne postaje proti Grški.

V Gradskem smo sredi pustinje v pravem pomenu besede. Žalostnejšega kraja in neusmiljenejšje vročine nisem videl in čutil na svetu. Saharska puščava ne more izgledati drugače. In prav ta strateško važni kraj je izbrala nemško-bolgarska vojska za oporišče na solunski fronti. Ogromna, deloma že porušena skladišča, vojni materijal, vreden stotine milijonov kron, je razmetan vsepovsodi in se le počasi zbira. Mnogo ga v prosti naravi tudi gre v nič. Cela naselbina Gradskega šteje razen kolodvora le nekaj pobeljenih lesenih barak. — Ker je poldne, ni videti žive duše. Tudi nam ni obstanka; ko smo odložili prtljago, odrinemo proti Vardarju, da se tu malo ohladimo. Voda pa je topla ko mlaka in ne daje potrebnega osvežila. Na solncu ni mogoče ostati sence pa ni nikoder! Le počasi mine dan in zajde solnce; še le tedaj je mogoče dihati prosteje.

V bolgarski vrtnariji, kjer z umetnim zalivanjem bujno uspeva zelenjava, nas pogoste s surovimi kumarami in soljo. Še bolj veseli smo kozarca hladne vode, ki jo hlastno popijemo.

Omeniti moram, da vsa južna Macedonija in Albanija umetno napaja polja in travnike. Vsak potok, ki gre iz gor, je razdeljen, ko stopi v dolino, na stotine kanalov in rovov, po katerih se napelje voda na polja. Posestniki imajo uporabo vode v strogi evidenci. Le nekaj ur sme lastnik zemljišča vodo pustiti na svoje polje, da mu zemlja namoči. Ob Vardarju, rekah in jezerih so postavljena ogromna zajemalna kolesa, na katerih so pritrjene posode, ki zajemajo vodo in jo po kanalih dovajajo na polja. Brez tega umetnega zalivanja bi poleti strahovita vročina vso rast neusmiljeno požgala. Voda dela čudeže in skoraj neverjetno je gledati bujno vegetacijo polja in vrtov, ki imajo včasih tropičen značaj.

Po večerji v vojaški kantini — vodi jo neka Mariborčanka, ki nam izborna in ceno postreže — zapojemo srbskim oficirjem v čast in zabavo šopek slovenskih pesmi. Neki znanec-častnik, ki ima na kolo-dvoru vagon novih uniform, nam dovoli, da uživamo njegovo gostoljubnost. Na mehkih plaščih prespimo pod milim nebom prav prijetno vso noč, ter uživamo po peklenski dnevni vročini tem bolj ugoden nočni hlad.

Glede nadaljnje zveze smo se že poučili. Vsi nam pravijo, da je bil pred dvema dnevtoma tu železniški minister, Slovenec dr. Korošec, ki je ozkotirno železnico Gradsko — Prilep — Bitolj izročil splošnemu prometu. Železnica je bila kot vojaška železnica pod nemško-bolgarskim vodstvom sezidana med vojno. Dolga je gotovo do 200 km in izpeljana po zelo težavnem terenu. Ne vem, če je v Sloveniji in sploh v celi naši državi progga, ki je izpeljana v tako divji pokrajini in mora premagati toliko težkoč v terenu, kakor ta.

Pokrajina, kjer se trenutno nahajamo, je središče macedonskega gibanja, stremeč za tem, da postane Macedonija samostojna pokrajina pod lastno upravo. Seve samo začasno: kajti končni cilj je združitev z Bolgarsko. Združeni v močne bande napadajo orožniške in graničarske straže, razbijajo železniške zveze in ogrožajo mir in red. Proti takim elementom naša vlada ne pozna usmiljenja ter se bori proti njim z istimi sredstvi ko oni. Očitna je zveza med bolgarskimi in arnavtskimi ustaši. —

Solnce že pošteno pripeka, ko nas „vlak“ potegne iz postaje: en osebni ter trije tovorni vagoni, vse odprto in primitivno. Potniki sami vojaki, le v našem vozu sedi nekaj žensk in otrok, ki potujejo v Ohrid. Vse je dobro založeno za dolgo potovanje. Iz Vardarske doline se ločimo ter krenemo proti visokim goram na zahod. Vožnja je strašna, pretresa nam vse kosti. Varnost vožnje ni velika: ozek tir, serpentine, veliki klanci — nesreče so na dnevnem redu. Kraj je le malo obljuden. Od postaje do postaje, od Vardarja do Ohrida, ni drugega videti ko silne posledice dveletnih bojov in velikanske množine bojnega materijala. Potovanje je zelo zanimivo: višje in višje se vzpenja progga. Pod nami je izpeljana krasna široka cesta, ki so jo napravili Nemci in Bolgari. Pred zadnjim klancem moramo izstopiti iz vlaka in iti peš dalje, ker stroj sicer višine ne zmore. V dobri pol uri smo na sedlu, gotovo 1500 m visoko nad morjem. Od tu se nudi prekrasen razgled: nazaj na gorsko pokrajino, bele vasice in razbita vojaška taborišča, naprej pa v cvetočo pokrajino Prilepskega polja.

Postaja Pletovarje je na vrhu sedla; tu nam suhoparno javijo, da vlak danes ne gre naprej ter da tu prenočimo. Na postaji najdemo

Slovenca-poročnika, poveljnika bolgarskih ujetnikov, ki popravljajo ceste in železnico. Vasica je prav makedonska: male kamenite hišice, v njih ljudje in deloma živina, po oknih zelena paprika, ki se suši na solncu; po skalah okrog „blago“: ovce, koze, svinje, govedo, konji, mule in umazani pa čvrsti otroci, ki to blago čuvajo. V kameniti strugi imeniten studenec z ledeno-mrzlo vodo. Sploh je celo gorovje, ki smo ga prevozili, polno izbornih studencev, ki hlade v letni vročini žejna grla.

Po skromni večerji smo šli iskat prenočišča. Našli smo ga v velikem hotelu, ki je tako velik, da mu ni meje. Svetle zvezdice so gledale štiri Slovence, ki so, zaviti v svoje plašče, spali spanje pravičnega sredi žitnega polja. Jutranji hlad ni spravil samo nas po koncu, temveč tudi naš vlak, ki je pridno pihal. V velikanskih serpentinah se spuščamo v rodovitno dolino. Po nasadih tobaka in vina drči vlak proti Prilepu.

Nad mestom je razrito in razpokano gorovje, na katerem je videti ostanke gradu, bolje rečeno razvalin: tu je slavni bajeslovni grad jugoslovanskega junaka kraljeviča Marka. Vtis, ki ga imamo, stopivši v Prilep, je popolnoma orientalski. Ozke ulice polne trgovin z najraznovrstnejšim blagom; osli, mezgi natovorjeni prihajajo in odhajajo; celo mesto trguje, kakor je to običaj na Balkanu. Od malega do velikega vsak kriče hvali svojo robo in jo ponuja v nakup. — Prilep je važno trgovsko mesto s 25.000 prebivalci, vsled ugodne lege v bogati pokrajini ima lepo bodočnost.

Iz Prilepa drdra vlak po nepregledni, bogati ravnini. Potem zopet vozimo celo uro po neobdelani zemlji.

Na nekaterih njivah žanjejo Macedonke v narodnih nošah. Pisana krila, opasana s pasom, dolgim gotovo nad 10 m, v belih ohlapnih srajciah, z belimi rutami na glavah, noge v opankah in krasno vezanih čarapah (nogavicah), tako delajo pridno v solncu, ki nam v vagonih jemlje sapo. Vlak prevozi Črno Rijeko, kraj najbesnejših bojev svetovne vojne. Sledovi vojne postajajo zopet pogosti, vedno bolj se bližamo srcu južne Macedonije, Bitolju. Z daljave se vidijo bele, nekdanje turške kasarne; vlak vozi po samih vrtovih, v katerih gojijo bolgarski vrtnarji zelenjavo v takih množinah in taki prvovrstni kakovosti, da je v naših krajih nisem nikoli enake videl.

V velikem ovinku zavozi vlak v kolodvor v Bitolju. Dosti sem videl mest po svetu ter občudoval krasno lego tega ali onega kraja. Bitolj pa me je očaral: na vznožju snežnih gora v rodovitni ravnini leži belo mesto potopljeno v vrtove, ciprese ter južno drevje. Nešteto turških minaretov gleda izza zelenja ter kaže, da je prebivalstvo po večini turško. Kultura mesta pa je brez dvoma grška, vsaj vpliv Grške je videti in opazati povsod. Trgovina je skoro izključno v grških rokah, ravnotako

vsaj večja podjetja, hoteli itd. Mesto je štelu pred vojno do 80.000 prebivalcev. Sedaj je najmanj polovica mesta razbita v razvaline. Saj je prav v mestu tekla bojna črta. Naš prijatelj Kumar nam je drage volje šel na roko in je kar skakal — saj je bil doma, v svoji garniziji, kjer se je čisto udomačil. Dobili smo vsega, kar smo želeli, posebno udobne sobe v hotelu, kjer smo se po dolgem zopet naspali v posteljah.

Drugi dan smo si ogledali mesto. Trgovina in obrt imata tu svoje naravno središče. Od tu vozi normalnotirna železnica v Solun in Grško, široke ceste pa vedejo preko Ohrida in Albanije v pristanišča Jadranskega morja. Promet je velikanski, prebivalstvo prav živahno. Glavne ulice so čisto evropejske in povsodi se pridno dela, da se popravijo grozote vojne Bitolj ima veliko garnizijo — polno vojaštva in častnikov srečavamo povsod. Kako zavidamo one srečnejše, ki odslužijo svoje vaje tu Nam pri diviziji pravijo, da moramo naprej, da je naš polk v Ohridu.

Slovo je težko Pri starem grškem restavraterju, ki sliši na ime „papa Naum“, ga pošteno polomimo Pod vodstvom večšega prijatelja Kumra improviziramo pevski zbor, ki je kmalu toliko izvežban, da lahko nastopi zmagoslavno pot po mestu. Polna luna osvetljuje Bitolj in toplá balkanska noč nas obdaja. Kumar nam kaže pot pod okna raznih bitoljskih krasotic pravoslavne in turške vere. Milo, najprej proseče in hrepenéče, potem zopet vriskajoče doni slovenska pesem v lepo noč. — Okna se odpirajo in od vseh strani slišimo pohvalo naši pesmi. Po dolgem nočnem potovanju utrujene nas jutranja zora slabo izpočite prebudi.

Danes se torej začneta resnejši del potovanja v smeri proti divji Albaniji. — Naš prijatelj Gologranc, ki ga sploh zadnje dni nismo mogli več razvedriti, nam v hotelu zbolí. Vročina ga napada in hočeš nočeš ga moramo zapustiti, da ga odneso v bolnico. Prijatelju sopotovalcu Kumru, ki nam je bil zvest oproda na celi poti, stisnemo v slovo roko

Žalostni nadaljujemo ostali trije svojo pot. Vojaški tovorni avtomobil puha po veliki cesti proti Ohridu. Cesta seve ne po naših pojmih; razbito in razrito je vse, široki vodni jarki izpirajo še ostanke. Bog ve, koliko stotin topov in avtomobilov, koliko tisoč konj in vozov ter vojske je hodilo tod v letih 1908 — 1920 svojo pot, mogoče svojo zadnjo pot.

Zelena okolica se je kmalu porazgubila. Po tužni skalnati pokrajini se vzpenjamo ob pobočjih Peristerija v precej široko pogorje, za katerim je razprostrta zopet obširna ravnica. Avtomobil le počasi vozi ter išče svojo pot med luknjami in jarki v cesti. Zadnjo kost nam ta vožn

zrahlja, razen tega pripeka neznosna vročina. Po 5 urni vožnji smo vrh sedla, odkoder se odpre pogled v široko ravnino. V levem koncu med hribovjem se zasveti velikanska vodna površina: Prespiško jezero. Pogled je kakor na velik morski zaliv. Blizu grške meje smo: le manjši del jezera pripada naši državi, večji del spada pod oblast Grške.

Na nasprotni strani hribovja leži večje mestece Resanj, kjer naši šoferji suhoparno izjavijo, da avtomobil ne gre naprej, ker je voz polomljen. V sanjah smo že videli Ohrid, cilj naše dolge poti, kjer se odpočijemo — pa evo nove zapreke. (Dalje prih.)

Kotiček.

Planinska latinščina. Planinca Gropa in Tinja sedita zvečer v prenapolnjeni Češki koči. Gropa, slabe volje: „Nocoj bova v eni postelji skupaj spala.“

Tinja, resignirano: „Zelo ozke so posteljčke v Češki koči!“

Gropa, zbadljivo: „Žakaj nisi tako suh kakor moj prijatelj Oskar Špranja?“

Tinja, z žalostnim pogledom na svoja bedra: „Ali nisem dovolj — suh?“

Gropa, zaničljivo: „Nasproti Oskarju Špranju si ti pravi trebušnik s klavirskimi nogami!“

Tinja, strmé: „?“

Gropa: „Kaj me tako gledaš? Poslušaj! Prejšnji teden sva z ljubo mojo ženko ki danes lahko spi — kako je srečna! — sama v dveh posteljah, sva praznovala veselo desetletnico, da sva še brez otrok, in sva na pojedino povabilo Oskarja Špranja...“

Tinja: „Ali se je odzval?“

Gropa: „Kaj bi se ne? Saj nama je prišel že devetkrat, vsako leto častitat, da še nimava otrok, jaz pa njemu — Sploh pa je on samec, pravzaprav neoženjen.“

Tinja, pozorno: „To pa...“

Gropa, odrezno: „Le molči! Pa poslušaj! Ker je postajal vsako leto bolj suh in je težko hodil, se je napovedal v fижakerju. Ob določeni uri čakava z ženo pri vežnih vratih, da ga sprejmeva Res, točno ob uri pridrdra pred vrata prazen fижaker...“

Tinja, osupel: „Kaj? In...“

Gropa, ravnodušno: „In iz praznega fижakerja izstopi najin gost Oskar Špranja.“

I.

Društvene vesti.

Tridesetletnica Slov. Plan. Društva — izredni občni zbor Osrednjega društva.

I Občni zbor.

Vršil se je v Ljubljani dne 26. maja v veliki dvorani Kazine. Osrednji odbor ga je sklical v smislu sklepa zadnjega občnega zbora, da se predloži končni račun za leto 1922, ter proračun za tekoče leto in se pri tem tudi sklepa o načrtih za nadaljnje društveno delovanje. Sklican je bil pa ta izredni občni zbor tudi v proslavo tridesetletnice društvenega obstoja.

Predsednik dr. Fran Tomišek je, otvorivši občni zbor, pozdravil navzoče člane, osobito mlade turiste in turistke, ki so v velikem številu pristopili k društvu in se z zanimanjem udeležujejo društvenega dela. Posebej je pozdravil častnega člana gosp. Frana Kocbeka iz Gornjega Grada.

Nato je podal blagajnik Josip Jeretina poročilo o letnem zaključku za leto 1922. Poročilo se je dalo tudi v tisk in se je razdelilo navzočim članom, ki so z zani-

manjem sledili posameznim točkam in dobili na zahtevo še podrobna pojasnila. Pooblaščen po zadržanih računskih preglednikih, poroča g. Sparhakel, da sta preglednika našla knjige in račune v popolnem redu.

Hkratu se je predložil občnemu zboru tudi proračun za leto 1923, o katerem se je tudi živahno razpravljalo. V debato so posegli gg Rasto Pustoslemšek, Novak, dr. Defranceschi in nadzornik Wester ter Rudolf Rozman. Glede dohodka iz oskrbe koč se je naglašalo, da bi bili lahko večji; posebno g. Novak je predlagal, da naj bi se uvedla v kočah najstrožja kontrola, a vsi odborniki v vseh kočah naj bi bili oproščeni pristojbin in stroškov. G. Rudolf Rozman je pojasnil, da bi taka splošna oprostitev pri občinstvu in oskrbnikih ne napravila dobrega vtisa in bi lahko trpel ugled odbora; odbor itak dovoljuje, da smejo tisti člani, ki imajo poslovno opraviti v kočah, zaračunati svoje izdatke, ki jih predlože v likvidacijo odboru.

Občni zbor sprejme to pojasnilo z odobrenjem v vednost

G. dr. Defranceschi opozarja, da naj skuša društvo dobiti podporo od velikih denarnih zavodov, in izjavi, da je sam pripravljen tozadevno posredovati pri zavodih, s katerimi je v zvezi

Načelnik dr. Tominšek izjavi, da bo odbor rad vpošteval vse nasvete, in odredi glasovanje o računskem zaključku za leto 1922 in o proračunu za leto 1923

Občni zbor jih soglasno potrdi.

Znatne svote so proračunjene za razna velika dela, ki jih mora društvo to leto izvršiti. Tako se posebno splošno obnavlja zaznamovanje potov, nabiti se morajo prepotrebne — lepše napisne tablice, izdatnejša poprava potov je neodložljiva, vrši se prekritje strehe pri Kadilnikovih kočih na Golici in nujna je končna adaptacija hotela Zlatoroga, ki ga je treba z dependanco vred nanovo prepleskati in mu urediti električno inštalacijo; večja vsota se postavlja v proračun tudi za projektovano stavbo nove kočice na Krvavcu. — Načelnik pozove občni zbor, da se izrazi k tem načrtom za l. 1923.

G. dr. Defranceschi pritrjuje delovnemu načrtu, opozarja pa na kočico pri Mrzlem Studencu na Pokljuki, ki jo upravlja šumska uprava. On pričakuje, da bi društvo lahko dobilo to kočico vsvojo oskrbo, nakar bi bilo treba le nekaj malih popravil, dočim bi oskrba gotovo bila uspešna. — Načelnik izjavi, da bo odbor ta nasvet vpošteval.

G. Rasto Pustoslemšek želi natančnejšega pojasnila glede načrtov za kočico na Krvavcu; g. inž. Skaberne nato poroča, da se namerava zgraditi nova kočica približno po načrtih Doma na Vršiču, da se bo pa mogel končni gradb. načrt napraviti šele potem, ko bo društvo pridobilo svet in bo mogoče določiti situacijo nove stavbe v terenu. G. Pustoslemšek sprejme to v vednost ter predlaga, naj se dovoli odboru, da proračunjeni izdatek za to novo stavbo prekorači za 50.000 Din. — Temu predlogu oporeka g. dr. Defranceschi s proračunskega stališča, naglašajoč, da bo odbor pač moral pri tej stavbi računati z razpoložljivimi sredstvi; društvu se more le dovoliti, da v slučaju potrebe za prekoračeno svoto najme kredit — Zborovalci s tem soglašajo. Načelnik še izjavi, da sedaj še nikakor ne moremo vedeti, kolik izdatek bo za letos potreben; tudi ne vemo, koliko bo treba žrtvovati za druga v našem delovnem načrtu se nahajajoče dela; vsekako bo odbor z vso previdnostjo porabil sredstva, ki mu bodo na razpolago.

G. Sturm vpraša, ali se bo kaj popravila kočica na Veliki Planini, ki je tudi že v zelo slabem stanju. — G. Ing. Skaberne odgovarja, da ne bo kazalo to kočico dosti popravljati, ker je že v zelo slabem stanju in bi bilo najboljšje, računati z zgradbo popolnoma nove kočice. Manjša popravila, posebno da ne bo nepih, se bodo pa izvršila.

Ker je računski preglednik g. Bogumil Kajzelj radi zaposlenosti to mesto odložil, se vrši volitev enega računskega preglednika. Na predlog g. Pustoslemške se z vzklikom soglasno izvoli g. Frline, ki izjavi, da sprejme izvolitev.

II. Proslava društvene tridesetletnice.

Načelnik dr. Tominšek poroča, da so bili društvu zaradi proslave tridesetletnice stavljene razni nasveti: priredi naj se razstava in predavanja v Beogradu, slavnostna akademija itd. Odbor se ni odločil za take prireditve, ki bi v sedanjih časih bile združene z nerazmerno velikimi stroški in bi društvu dejstveno ne koristile mnogo. SPD si je s svojim delovanjem pridobilo v narodu in pred javnostjo tako velik ugled, da ne potrebuje kake hrupne reklame. Društvo ima utrjeno pozicijo v zvestem članstvu in v svojih napravah, ki se vsak dan kažejo vsemu svetu. Zato za proslavo tridesetletnice ne potrebujemo še kake posebne manifestacije.

Odbor je zato sklenil, da proslavimo tridesetletnico le pred glavnim društvenim zastopom, t. j. občnim zborom, in da izdamo kot viden znak svojega dela album lepih planinskih slik, ki predstavljajo naše glavne naprave in najlepše gorske točke, koder deluje SPD. Ta naš „Planinski album“ je ravnokar izšel in se predloži obenem zborovalcem na pregled. „Planinski album“ bomo razposlali v večjem številu in ta album bo najbolje pokazal, kake uspehe je naše društvo doseglo. To bo naša najboljša reklama, s tem pa tudi povzdignemo sloves naših lepih pokrajin in privabimo potujoče občinstvo iz cele naše države, pa tudi iz Česke v krasne naše pokrajine.

Nato poda g. tajnik Evgen Sila občni pregled društvenega 30-letnega delovanja in obenem razvoja turisticke v Sloveniji. Poročilo se glasi :

„Turistika v Sloveniji in Slovensko Planinsko Društvo.

Ko se je začel razvijati svetovni turistovski promet v Alpah, se je hitro povzdignil v njih osrednjem delu in je dosegel znatno višino tudi na Tirolskem in sosednjem gorovju — pozabljen pa je ostal južni del apeniških Alp, ki se z Julijskimi Alpami, Karavankami in Savinjskimi planinami raztezajo po Sloveniji. Bili so le posamezni možje, ki so spoznali lepoto tega dela Alp in so jih začeli proučevati.

Ob prehodu v novodobno turistiko je za te kraje začel zbujaati zanimanje najbolj znani vseučiliški profesor dr. Johannes Frischauf iz Gradca, ki je ne samo kot publicist, nego tudi kot praktičen turist začel za nje delovati. Kot član društva „Österr. Touristenclub“ na Dunaju je tudi pripomogel, da je to društvo začelo delovati v tem delu Alp: pričelo je z nadelovanjem potov in je postavilo nekaj primitivnih turistovskih zavetišč.

O kakem rednem turistovskem delovanju in prometu pa tačas še ni bilo govora; tudi promet tujcev je bil v tistih časih v pokrajinah Slovenije povsem neznaten.

Stopili pa smo v čas, ko so vodilni nemški krogi stare Avstrije začeli obračati večjo pozornost na pomorske kraje in s tem tudi na slovenske kraje, ki so tvorile most proti Adriji: Prišel je čas, ko so v vseh panogah začeli z germanizatoričnim delom; v tem duhu so skušala nemška planinska društva, nekoliko že imenovani Österreichischer Touristenclub, z veliko silo pa vzporedno z njim mogočnejši „Deutscher und Österr. Alpenverein“, razvijati turistiko v slovenskih krajinah pod nemško zastavo.

Dobro domače ljudstvo je bilo v nacionalnem oziru neprebujeno; tako je bilo lahko, da je vplivna nemška gospoda, ki je imela oporo tudi v vladnih krogih, v slovenskih krajih ustanavljala nemška planinska zavetišča in nastavljala gorske vodnike, ki so bili pod nemškim vplivom. Vse je kazalo, da bo turistika v naših planinskih krajih nosilec germanizacije. V tistih časih so nemška društva postavila več planinskih koč, ki so bile seveda vse še zelo primitivne in so služile v glavnem nemškim društvenim članom, dočim se je slovenskim obiskovalcem dostikrat pokazala nacionalna nestrpnost.

Ko pa se je začel turistovski promet bolj razvijati in se je tudi v slovenski inteligenci zbudil smisel za potovanje po gorah, je bilo neizogibno, da se ustanovi domače planinsko društvo, ki bo pritegnilo v tok razvoja turisticke tudi slovenski živelj.

Leta 1893 se je ustanovilo Slovensko Planinsko Društvo s sedežem v Ljubljani, kjer je bilo tedaj središče slovenskega narodnega gibanja. Slovensko ljudstvo je koj spoznalo važnost takega društva; v kratkem času so se ustanovile v vseh važnejših krajih podružnice Slovenskega Planinskega Društva. Najprej je Slovensko Planinsko Društvo s svojimi podružnicami poskrbelo za zaznamovanje potov ob vseh važnejših izhodiščih in je napravilo reklamo za posečanje naših planinskih krajev in je res hitro izvabilo velik tok turistov v planine. Po zaslugi župnika Jakoba Aljaža na Dovjem je kmalu obrnilo svojo pozornost na Triglav kot najvišjo slovensko goro in je tam pričelo staviti svoje planinske kočje. Na Štajerskem pa je njena Savinjska podružnica, pod načelstvom g. Frana Kocbeka, v Savinjskih planinah stopila na plan z nadelovanjem planinskih potov in s stavitvijo manjših planinskih zavetišč.

Organizacija društva je hitro napredovala; centralno društvo je kmalo pridobilo čez 1000 članov in ustanovila se je lepa vrsta podružnic: v Kamniku, Kranju, Radovljici, Kranjski Gori, Litiji, Novem Mestu, Sevnici (Posavska), Gornjem Gradu Savinjska), Šoštanj, Rušah pri Mariboru, v Mariboru, Slovenski Bistrici, Rogatcu, Slovenjgradcu, tudi v Celovecu ter v primorskih krajih, ki so sedaj pripadle Italiji: v Trstu, Gorici, Ajdovščini, Vipavi, Tolminu, Cerknem, Ilirski Bistrici in Pazinu.

Reklamo je vršilo društvo ne samo po članstvu, nego tudi po raznih publikacijah; izdajalo je od vsega početka svoje glasilo „Planinski Vestnik“.

Koj po prvih letih je doseglo društvo lepe uspehe, zbudilo je pri domačinih smisel za turistiko in je dobilo s tem tudi oporo za svoje delovanje v planinskih krajih, kjer je pridobivalo tal za slovensko turistiko. Nemška planinska društva so njegovo delo smatrala za konkurenco in so mu začela nasprotovati. Nastal je konkurenčni boj med domačim društvom in med društvi, ki so zasledovala germanizatorične tendence.

Slovensko Planinsko Društvo je spoznalo veliki pomen razvoja prometa tujcev in je uvidelo, kako malo je bilo v slovenskih pokrajinah preskrbljenega za sprejem turistov in gostov. Zato se je njegov Osrednji odbor energično oprijel izboljšanja potov in izpopolnitve planinskih zavetišč ter je od leta 1900 naprej zagibal slovenski turistiki najlepše točke, izvršil drzna turistovske pota in postavil celo vrsto velikih in dobrih turistovskih koč, ki so se urejale kot pravi turistovski hoteli.

V tem konkurenčnem boju so tudi nemška planinska društva začela posnemati Slovensko Planinsko Društvo; povečala so in udobneje urejala svoja poprej zelo primitivna zavetišča. Ta konkurenčni boj je imel dobro posledico, da so se povsod izboljšale potne zveze in izpopolnila planinska zavetišča. Razvil se je živahen promet v gorah in baš Slovensko Planinsko Društvo je pritegnilo v ta promet svoje slovanske prijatelje, v prvi vrsti Čehi, ki so se celo pridružili njegovi planinski organizaciji s tem, da so ustanovili Češko podružnico SPD in postavili 2 češki kočje (eno pod Grintavcem, drugo v Koritnici pod Mangartom). Dasi je Slov. Plan. Društvo v tistih časih delovalo v prvi vrsti v nacionalnem smislu, da obdrži v slovenskih rokah vse najvažnejše gorske točke in da reši planinske kraje pred germanizacijo, je glede tujskega prometa zastopalo vedno to stališče, da postreže v svojih kočah in hotelih enako vsem narodnostim in je tudi vsem članom drugih planinskih društev v kočah dopuščalo iste udobnosti ko lastnim članom. Doseglo je s tem, da so imele kočje in hoteli Slovenskega Planinskega Društva najboljšo frekvenco in v širnem svetu dober glas.

Dasi je svetovna vojna društvu zelo škodovala, ker so veliko škodo trpele njegove postojanke, vendar SPD ni zanemarilo svojega dela in je po prevratu doseglo še daljnje znatne uspehe. Po prevratu je bilo delovanje nemških in drugih tujih društev po slovenskih pokrajinah onemogočeno in se germanizatorično delo seveda ni moglo več rpeti. Planinske kočje nemških društev bi bile popolnoma propadle (večinoma so bile

jtak izropane), ako bi se ne zavzelo za nje Slovensko Planinsko Društvo. Da se reši za turistiko to, kar je bilo postavljeno, je bil edini izhod, da prevzame Slov. Planin. Društvo tudi poprejšnje nemške kočice. Tudi to nalogo je društvo izvršilo in je z velikimi žrtvami v red spravilo poprejšnje nemške kočice in jih za turistovski promet vzdržalo.

Tako je danes Slovensko Planinsko Društvo tisti faktor, ki v Sloveniji v vseh pogledih deluje na polju turisticke in ima v svojih rokah združena vsa turistovska zavetišča, ki so v slovenskih pokrajinah postavljena.

Društvo je sicer izgubilo po razmejitvi z Italijo in Nemško Avstrijo iz svojega področja slovenske pokrajine po Koroškem in slovenske pokrajine v Primorju. Na Koroškem se je rešil samo majhen del za Slovenijo in je društvo tam takoj ustanovilo svojo podružnico v Prevaljah. V sedanji italijanski Julijski pokrajini je zadela društvo še hujša izguba, ker je v tamošnjih popolnoma slovenskih krajih imelo razpredene krasne turistovske pote in tudi več koč (na Poreznu, na Javorniku nad Idrijo, v Črnem Dolu pod Snežnikom, kočico v Koritnici pod Mangartom in posebno sloviti Dom na Vršiču), raztega pa po Krasu več sloviti podzemskih jam.

Kar pa je turistovskih postojank ostalo na ozemlju kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, te je Slovensko Planinsko društvo z največjo energijo in z velikimi žrtvami nanovo adaptovalo in razporedilo po planinskih krajih Slovenije celo mrežo znamenitih turistovskih zavetišč.

S tem je omogočilo, da se je promet turistov v Sloveniji povzdignil na sijajno višino.“ —

Navzoči so temu poročilu glasno pritrjevali.

G. prof. Janko Mlakar je prevzel kratko predavanje, da nam pokaže, kako so turisti svoj čas potovali. V poljudnem govoru, polnem zdravega humorja, opiše predavatelj nekaj svojih tur iz različnih časov. Predavanje je zelo burno odobravanje.

III. Sklep občnega zbora

Na predlog g. Derganea, ki si ga prisvoji zbor, se izreče g. načelniku dr. Fr. Tomišneku priznanje in zahvala za njegovo nesebično delo, ki ga vrši s požrtvovalnostjo toliko let v prid Slov. Plan. Društva, s tem, da se izvoli častnim članom našega društva.

Načelnik se s kratkim govorom zahvali za čast, ki se mu je izkazala s tem imenovanjem; zagotavlja, da je delo za planinstvo vršil le iz ljubezni do naših planin, in obljublja, ostati tudi zanaprej našemu društvu zvest.

Načelnik spominja končno zborovalce, da ravnokar slavi naš častni član prof. dr. Karel Chodounský, bivši načelnik Češke podružnice SPD, svojo 80. letnico; naša dolžnost je, da se spominjamo njegovih izrednih zaslug za razvoj planinstva v slovenskih pokrajinah; agilno deluje še danes za turistiko v prijateljski samostojni Češkoslovaški republiki. — Na poziv načelnika sklene občni zbor, da se sporočijo dr. Chodounskemu iskrene častitke k 80. letnici.

Konečno poda načelnik na vprašanje g. Pustoslemška še poročilo o pogajanjih in korakih za ustanovitev Saveza vseh jugoslovanskih planinskih društev in nato zaključni občni zbor.

Dvajsetletnica Kranjskogorske podružnice SPD se je praznovala dne 15. julija s planinsko veselico, ki se je priredila pri njeni Koči na Gozdu. Veselica je vsakem oziru zelo dobro uspela. — Že prejšnji dan se je z večernima vlakoma pripeljalo v Kranjsko Goro večje število gostov, ki so deloma ostali v vasi, deloma odšli z več domačini takoj h kočici. S posebnim vlakom pa se je pripeljalo v nedeljo ob osmi uri od vseh krajev, zlasti iz Jesenic in iz Ljubljane, nad 300 gostov; z njimi je prišla tudi

godba kat. delavskega društva iz Jesenic, broječa 37 mož. Na kolodvoru v Kranjski Gori je s kratkim nagovorom pozdravil došle goste načelnik podružnice, nakar je godba zaigrala in so odšli gostje proti Vršiču; v vasi so se jim pridružili še mnogi domačini. Solnce je pripekalo in množica je hitela, da se čimprej ohladi pod mogočnimi stenami Prisojnika. Novi gostje so prihajali v večjih in manjših gručah še do druge ure popoldne, ko se je pričela tombola.

Ob 11. uri se je pričela službo božja, ki jo je opravil na ukusno napravljenem, z zelenjem ovitem altarju g. Franc Bonač, katehet iz Ljubljane. Med službo božjo je igrala godba in je zapel nekaj lepih pesmi mešani pevski zbor iz Kranjske Gore pod spretnim vodstvom g. Zavodnika. — Po evangeliju je g. Bonač imel lep, v srce segajoč planinsko-verski nagovor, ki je marsikateremu planincu izvalil solze ginjenja. — Po končani službi božji je načelnik podružnice, g. dr. Ivan Grašič, še enkrat pozdravil imenom podružnice vse došle goste, se zahvalil vsem darovateljem dobitkov ter vsem, ki so pripomogli na ta ali oni način k lepi prireditvi. Nato je podal kratko zgodovino podružnice izza njene ustanovitve. Podružnica je ne glede na vsa druga številna izvršena dela zgradila v kratkem času svojega obstoja tri kočje: Kadilnikovo kočjo na Golici, ki je sedaj v oskrbi Osrednjega odbora SPD, Dom na Vršiču, ki stoji sedaj na italijanskih tleh, ter kočjo na Gozdu, ki je last podružnice in jo sama oskrbuje. Največ zaslug za podružnico si je pridobil dolgoletni njen načelnik g. dr. Jos. Tičar, pod katerega spretnim vodstvom se je leta 1912. dogradil in otvoril zlasti Dom na Vršiču.

Opoldne so prišli novi posetniki, ki so se pripeljali v Kranjsko Goro z dopoldanskim običajnim vlakom, pa tudi mnogi domačini, ki zjutraj niso mogli oditi od doma. V kočji in pred njo se je vse gnetlo, a tudi daleč naokoli po hribu so sedeli in se krepčali gostje. V lepem planinskem paviljonu so prodajale gospe in gospodične iz Kranjske Gore pod pridnim in spretnim vodstvom g. Elze Sefman-ove torte, malinovec in drugo. Med igranjem godbe so pridni sodelavci prodajali srečke za tombolo, ki se je pričela po drugi uri popoldne, vodil jo je na splošno zadovoljnost g. Karol Sefman. Zanimanje za tombolo je bilo splošno; pa bili so tudi lepi in mnogi dobitki kakor: napolnjen nahrbtnik s palico, gorski čevlji, irhaste hlače z naramnicami, planinski album, cepini, palice, knjige in druge planinske potrebščine. Dobitkov je bilo blizu 200 in srečk se je prodalo 2.043, na deset srečk en dobiček. Po končani tomboli je veliko število gostov in domačinov odšlo v Kranjsko Goro, pri kočji pa se je pričela prosta zabava s plesom, tako da je prišla vesela mladina na svoj račun. Okoli 6. ure je radi večernega vlaka odšla večina gostov in z njimi tudi godba. Le nekaj domačinov je še ostalo pri kočji; nabrali so za podružnico še marsikak dinar. — Vreme je bilo prireditvi zelo naklonjeno. Okoli tretje ure je začelo sicer krog in krog močno deževati, okolici kočje pa je dež — razen par kapljic — popolnoma prizanesel in tombola se je mogla izvršiti v popolnem redu. Nabral in izkupil se je za podružnico čisti znesek 8.000 Din. Hvala za obisk in podporo vsem prijateljem in podpirateljem podružnice!

Dr. I. G.

Obzor.

Julijske Alpe. Narisal Alojzij Knafelc, izdalo Slov. Plan. Društvo. Cena 5 Din. Naročuje se pri Osred. odboru SPD v Ljubljani. — Ta turistovski zemljevid, znan in priljubljen pri planinceh, je izšel v drugi predelani izdaji, a v tisti obliki in zasnovi, kakor jo je imela prva izdaja. Državna meja (zdaj ne samo proti Italiji, ampak tudi napram Avstriji) je zdaj označena z ostro, rumenkasto barvo; tako vidimo živo, kaj smo v naših planinah izgubili. Ker se je naslovni okvir v novi izdaji premestil iz desnega spodnjega kota

v sredo leve strani, se je v zemljevidu dobilo prostora za skupino Ratitovca, zato pa se je žrtvoval precejšen del Trentskih gora, med njimi skupina Bavškega Grintavca. Gorenji rob pa se je toliko raztegnil, da so dobile prostora vse Karavanke.

V posameznostih se je zemljevid priredil na današnjem stanju; največ novosti kaže Bohinjska stran, od Pokljuke do Komne, naše planinske zavetne postaje imajo svoja nova imena. V imenih in njih pisavi ni enotnosti; piše se na primer Dedno Polje, pa Velo polje, Rudno polje; Sevska planina (prej Selska planina) i. dr. Imenoslovje ob Triglavskih jezerih in sploh ob goriški meji bi se naj bilo točno priredilo po ugotovitvah dr. Tume (Plan. Vestnik 1921, n. pr. Lanževica (ne Lanševica), Kol (ne Kal), Lipova Špica (ne Lepa Špica) i. dr. — V tipografskem oziru bo v bodoče želeli pravega razmerja. Peričnik je zapisan z izredno velikimi črkami, Savica z dosti manjšimi, slap v Martuljku prav majčkeno (slap na potu v Voje sploh ni označen); planinske kočice in naši Domi so pisani z zelo očitnimi črkami, hotel „Zlatorog“, naše največje zavetišče, pa s prav neznatnimi. Že v prvi izdaji ni bilo povedano, kaj pomenijo potje, označeni le s črticami; med taka pota je zdaj, v drugi izdaji, uvrščena tudi steza z Voj od Vrtače čez Mišeljko planino na Velo Polje, dasi spada med najlepše. V Triglavskem pogorju pogrešamo — v obeh izdajah — izrazite in dominujoče Šmarjetne Glave. Tudi Vodnikov Vršac bi se po sedanjih zaključnih beležkah dr. Tume (Pl. Vestn. 1921) moral v naše zemljevide vstaviti (O tem prim. moje opombe v III zvezku izbranih spisov dr. Mencingerja str. 194). — Tretje Triglavsko jezero ni označeno.

Vse to so seveda malenkosti, ki se naj uvažujejo pri bodoči izdaji. V celoti pa je ta zemljevid najboljši in najpripravnejši vodnik po Julijskih Alpah in izpričuje o veliki spretnosti, veščosti in točnosti sestavljalca. — Za Triglav sam in njegovo najbližjo okolico pa bo treba sestaviti posebno stransko kartico, ker za množico ondotnih naprav v splošnem zemljevidu ni dovolj prostora.

Dr. J. T.

Hotel Zlatorog — prenovljen. Med vojsko je bila tiha Ukanca ob Bohinjskem jezeru eno samo veliko vojaško taborišče — v našem tamošnjem hotelu Zlatorogu je gospodarilo vojaštvo po svoje. Šele sedaj izginjajo sledovi zasedbe, vojaške barake so izginile, opustošene tratine zopet ozelenele. Tudi naš hotel, ki je silno trpel, je bilo treba času primerno preurediti. Po načrtih in z velikodušno pripomočjo našega člana veletrgovca Frana Medića iz Ljubljane je dalo društvo to poletje nanovo solidno prepleškati zunanje lesene dele, ukusno preslikati obe verandi, obednico, kuhinjo, kopalnico in stranišča, vse hodnike ter vsa okna in vrata; tudi stara dependanca se je prebarvala. Obenem smo popravili vodovod in v hotel napeljali električno razsvetljavo, postavivši poseben transformator za Hotel Zlatorog. Tudi se je izdatno izpopolnila notranja oprema —

Povodom zaključka teh del smo priredili dne 15. avgusta skupen izlet in planinsko veselico pri Hotelu Zlatorogu, s sodelovanjem Jeseniške godbe železničarjev in tamošnjega kvarteta. Božjo službo je iz prijaznosti opravil načelnik Aljaževega kluba, g vseuč prof. dr. Srebrnič, daroval jo je v kapelici na bivšem vojaškem pokopališču, kjer smo imeli priliko, kot zgodovinsko, zanimivost pregledati številne, s priprostimi napisi opremljene grobove padlih in ponesrečenih vojakov in ruskih ujetnikov.

Aljažev stolp na vrhu Triglava postaja točka, ki zbudi nov svetovni požar — vojsko med nepoklicnimi pleskarji. Častitljivi spomenik slovenske turisticke ni bil namreč več vreden, da obdrži praznično obleko, ki mu jo je dal lastnik — naše planinsko društvo. Doslej so ga spoštovali in negovali z naše in druge strani, nobenih incidentov ni bilo na vrhu Triglava! Pa so otročaji ali zlobneži raztrosili vznemirljive, pa neresnične vesti glede razmejitve in začele so se dvigovati vojske na Triglav... Komu v prid? Komu v kvar? Mi slovenski turisti to dobro vemo, pa ni treba, da bi povedali. Koncem konca so nam najprej naši ljudje prebarvali Aljažev stolp v naših barvah, potem pa

Italijani v svojih in tako bi šlo naprej, dokler bi dragoceni stolp izginil v nevidnih barvah. Kakor se nam poroča, je za ventilacijo že poskrbljeno po nekaj okroglih luknjicah. Za enkrat bo naše društvo vojski napravilo konec — in Aljažev stolp zopet zavilo v prejšnjo originalno — sivo barvo, kakršna edina pristoja okolici.

Naše slike: 1. Velika Pišnica — Prisojnik 2547 m (pril. k št. 8.) Od znanega gorskega letovišča Kranjske Gore se razprostira proti jugu dolina Velike Pišnice, ki jo je prištevati našim najlepšim alpskim dolinam. Tik za elektrarno, ki leži ob precej zoženem prehodu, se odpre svet proti mogočnim orjakom Julijskih Alp. Velika Pišnica, najnevarnejši hudournik, je tam naplaval razsežno peščeno ravan, ki je spodaj zaježena, tako da tvori tam potok majhno jezerce. Na predstoječi sliki imamo pogled na to jezerce in na mogočni, z večnim snegom okinčani Prisojnik (2547 m).

2. Krnica — Razor 2601 m. (Priloga k št. 9). Prišli smo skozi Veliko Pišnico in se podali po široki cesti proti prelazu Vršiču. S ceste, ki se vije na desni strani doline, pregledamo gorski kot, kjer od sklepa Pišnice pod Prisojnikom proti vzhodu odboči stranska dolina Krnice. To je razsežna kotanja, spodaj porasla z bukovim gozdom, potem pa stopoma dvigajoča se v skalnati kot, ki ga tvorijo na eni strani Prisojnik in Razor, na drugi strani pa razrite stene Škrlatice, za Triglavom najvišje gore Julijskih Alp. Obojestransko gorovje veže nad 300 m visoka, skoro navpična Križka Stena, kjer je napravljena drzna turistovska steza za prehod v Vrata (k Aljaževemu Domu). Na sliki se posebno krasno vidi Križka Stena in na desno od nje dvigajoči se Razor (2601 m).

Sv. Trije Kralji pri Rovtah (Notranjsko), najkrajša in zložna pot od Podlipne pri Vrhniki, dobro markirana, starejšim turistom dobro znana, ko je tedanji g. župnik imel urejena prenočišča. Sedanji g. župnik Rado Miglič je pripravljen postreči s prenočiščem, tudi s prigrizkom; obiskovalci naj ga prej obveste po dopisnici, pošta Rovte.

Planinski koledar za l. 1924. Podružnice in posamezniki, ki še niso vposlali korektur, ozir. gradiva, kakor tudi besedila za inserate ter naročila na koledar, naj to store nemudoma. Ako odziv ne bo boljši, se koledar po osemletnem životarjenju ne bo mogel nanovo poroditi. Tega planinski krogi ne bodo pripustili. — **B. Rotter, Maribor.**

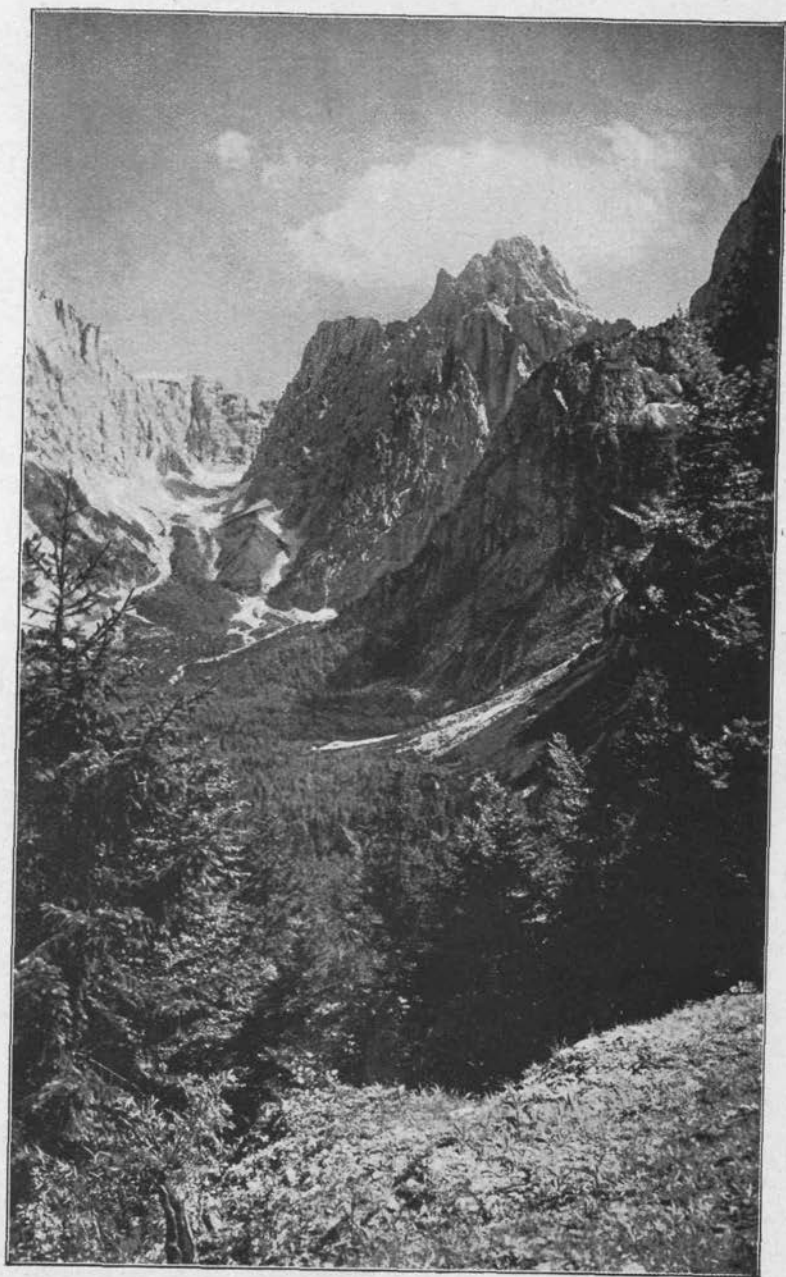
Plitvička jezera, Pavličev vodič. Hrvatsko planinarsko društvo v Zagrebu je izdalo „Vodič na Plitvička jezera“, napisal D. Pavlič. Knjiga obsega 20 strani žepnega formata na finem papirju, je v platno vezana, ima 29 ilustracij, 2 karti in 2 načrta. Cena za člane HPD 32 Din, za nečlane 40 Din (in poština) in se dobiva v poslovnici HPD, Zagreb, Ilica 35. V knjigarnah stane 45 Din.

Nov gorski vodnik. — Janez Ambrožič v Krnici, občina Gorje pri Bledu, je vpisan v seznam gorskih vodnikov za Julijske Alpe in Karavanke.

Od uredništva. Zaradi piclega prostora je izostal oddelek „Čez hrib in plan“

Vsebina: Jakob Aljaž. Oris mojega življenja (str. 129). — Dr. Milko Hrašovec: Iz Celja v jugovzhodne Albanske Alpe (str. 132). — Kotiček: Planinska latinščina (str. 137). — Društvene vesti: Tridesetletnica SPD — izredni občni zbor Osrednjega društva (str. 137); Dvajsetletnica Kranjskogorske podružnice SPD (str. 141). Obzor: Zemljevid Julijskih Alp (str. 142); Hotel Zlatorog — prenovljen; Aljažev stolp na vrhu Triglava (str. 143). Sv. Trije Kralji pri Rovtah; Planinski koledar za l. 1924; Plitvička jezera, Pavličev vodič; Nov gorski vodnik. — Naše slike: Velika Pišnica — Prisojnik; Krnica — Razor (str. 144).

Urednik **dr. Josip Tomiňšek** v Mariboru. — Izdaja in zalaga Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani (Osrednji odbor). — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani

Krnica — Razor (2601 m)

Fot. dr. Stanko Tomišek